

KADIN TURİST REHBERLERİNİN MESLEKİ SORUNLARININ BELİRLENMESİ*

DETERMINATION OF OCCUPATIONAL ISSUES OF FEMALE TOURIST GUIDES

Özlem KÖROĞLU¹, Hasret ULUSOY YILDIRIM², Arzu BALIKOĞLU³

1. Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi,
okoroglu@balikesir.edu.tr,
<https://orcid.org/0000-0002-3974-6120>
2. Arş. Gör., Balıkesir Üniversitesi,
hasretulusoy@balikesir.edu.tr,
<https://orcid.org/0000-0003-1633-6804>
3. Arş. Gör., Balıkesir Üniversitesi,
arzukilic@balikesir.edu.tr,
<https://orcid.org/0000-0001-6284-4661>

Makale Türü **Article Type**
Araştırma Makalesi Research Article

Başvuru Tarihi/Apply Date
03.07.2019

Yayına Kabul Tarihi/Acceptance Date
22.01.2020

DOI
10.20875/makusobed.586054

* Bu çalışma 29-30 Nisan 2019 tarihleri arasında Aydın-Kuşadası'nda düzenlenen II. Turizm Rehberliği Kongresi'nde sözlü olarak sunulan bildirinin genişletilmiş ve gözden geçirilmiş halidir.

Öz

Bu çalışmanın amacı kadın turist rehberlerinin meslekte karşılaştıkları sorunları belirlemek ve sorunların giderilmesi noktasında çözüm önerileri sunmaktır. Söz konusu amaç doğrultusunda araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden kasti örnekleme yöntemi tercih edilmiş, yarı yapılandırılmış bir soru formu oluşturulmuştur. Araştırmada elde edilen verilerin belirli kategoriler altında toplandığı tespit edilmiştir. Kadın turist rehberlerinin mesleki sorunları turistler, seyahat acentaları, sektör çalışanları, turun gerçekleşmesinde görev alan elemanlar, mesleğin yapısı ve kadının doğası gereği yaşadığı sorunlar olarak altı grupta toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre kadın turist rehberleri en çok tur şoförleriyle sorun yaşamaktadır. Araştırmaya katılan kadın turist rehberlerinin mesleki sorunlarına yönelik çözüm önerileri noktasında en fazla eğitim konusuna değinildiği tespit edilmiştir. Alanyazın taraması ve elde edilen sonuçlar ışığında öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kadın Turist Rehberleri, Mesleki Sorunlar, Turist Rehberliği

Abstract

The aim of this study is to determine the issues encountered by female tourist guides in the profession and to offer solutions to solve issues. For this purpose, purposeful sampling method, one of the qualitative research methods, has been preferred and a semi-structured questionnaire has been developed in the research. It is determined that the data is gathered under certain categories. The professional issues of the female tourist guides are grouped as tourists, travel agents, sector employees, the elements taking part in the realization of the tour, the structure of the profession and the issues experienced by the nature of the woman. According to the results of the research, female tourist guides have issues with the most tour drivers. It has been determined that the most educational subject is mentioned in the solution suggestions for the professional issues of the female tourist guides participating in the research. Recommendations are presented in the light of the literature review and the results obtained.

Keywords: Female Tourist Guides, Occupational Issues, Tourist Guidance

EXTENDED SUMMARY

Research Problem

The aim of this study is to determine the issues encountered by female tourist guides in the profession and to offer solutions to solve issues. With this study, it is expected that the study will help to improve the quality of the guidance service offered by female tourist guides, set an example for identifying existing problems and shed light on the different studies to be carried out.

Research Questions

What are the problems encountered as a female in the profession? Whom does the guide have problems with? What are the suggestions for the solution of the problems?

Literature Review

Tourist guides are important tourism workers in the tourism industry, making tourists from different countries, nationalities and cultures feel as if they are at home. The structure of the profession performed by tourist guides affects the working conditions very much. Especially when the national literature is analyzed, it is seen that there are many studies on the professional problems of tourist guides. It has been determined as the common results of the studies that the tourist guidance profession has long working hours, includes long trips, has inadequate social rights, causes health problems, adversely affects private life and family relations. Similarly, the problems that female tourist guides face while performing their professions are supported by studies and it is concluded that the roles that women undertake affect business and family life negatively. Harassment is one of the most common problems in the studies on female tourist guides' professional problems. In the studies, it has been concluded that female tourist guides face problems such as not being able to take care of their children, familial problems and being exposed to rude behavior. In this context, it was deemed appropriate to carry out the study in order to raise awareness and raise the ongoing problems of female tourist guides today.

Methodology

In the scope of qualitative research, the phenomenology (phenomenology) pattern was preferred. The working group is composed of female tourist guides who can convey the problems experienced while performing the tourist guidance profession in the best way. In order to obtain the data of the research, a questionnaire was prepared and sent to female tourist guides via e-mail. Between February and March 2019, 32 forms were obtained and 9 forms were not evaluated due to their general occupational problems. Descriptive analysis technique was used to evaluate the data.

Results and Conclusions

It is seen that the research data are combined under two main categories. The problems that women tourist guides face in the profession are the conflicts with the drivers and the transportation to the home after the late tour. Being defenseless and being harassed are among the problems experienced. One of the striking results of the research is that female tourist guides have problems with the most drivers. It is among the findings that drivers are intrusive to female tourist guides, do not want to take orders from female tourist guides. When female tourist guides were asked, the focus of the suggestions was education.

1. GİRİŞ

Hizmet ağırlıklı bir sektör olan turizmde işletmeler, turistlere sunulan hizmet faaliyetlerinin önemli kısmını turist rehberleri vasıtasıyla gerçekleştirmektedir (Güzel, Atilla Gök ve Büyüker İşler, 2013, s. 110). Bu sebeple turist rehberleri ve turist rehberliği mesleği turizm sektörü için büyük bir önem taşımaktadır (Köroğlu ve Avcıkurt, 2014, s. 56). Turist rehberleri, turistler ve ev sahibi destinasyon arasında köprü görevi gören ve turist memnuniyetinde birçok sorumluluğu bulunan turizm çalışanlarıdır (Ap ve Wong, 2001, s. 551). Ülkelerin tanıtımında önemli bir rol oynayan turist rehberleri, mesleklerini icra ederken birçok sorunla da karşı karşıya kalmaktadır. Wong ve Wang (2009, s. 251) tarafından yapılan çalışmada elde edilen bulgulara göre turist rehberliği mesleğinin dışarıdan çok büyüleyici bir iş gibi görüldüğü ancak zor bir iş olduğu görüşü ortaya çıkmıştır. Turizm sektörünün önemli çalışanları olan turist rehberlerinin turistlerle temas düzeyi derecesi ve geçirilen zaman süresi yüksek olmaktadır. Bu durum hem turizm sektörünün çalışma koşullarının hem de turist rehberliği mesleğinin çalışma koşullarının doğasının sınırlarını çizmektedir (Doğan, Üngüren ve Dönmez Kesgin, 2010, s. 3432). Bu bağlamda, turist rehberlerinin mesleklerini icra ederken karşı karşıya kaldıkları sorunlar onların meslek hayatları süresince performanslarını etkilemektedir (Zengin, Eker ve Erkol Bayram, 2017, s. 143).

Turist rehberliği mesleği, mevsimlik olması (Ababneh, 2017; Güzel ve Köroğlu, 2015; Güzel, Türker ve Şahin, 2014), iş güvencesinin olmaması (Batman, 2003; Güzel ve Şahin, 2018; Karakaş, 2018; Yazıcıoğlu, Tokmak ve Uzun, 2008), fiziki güce dayalı olması (Ababneh, 2017; Köroğlu, 2011), dışsal faktörlere bağlı olması (Çolakoğlu, Efendi ve Epik, 2014), emeklilik güvencesinin olmaması (Batman, 2003; Karakaş, 2018; Yazıcıoğlu vd., 2008), taban ücretin ödenmemesi (Ap ve Wong, 2001; Çetin ve Kızılırmak, 2012; Karakaş, 2018; Köroğlu, 2011), kaçak rehberlik faaliyetleri (Akbulut, 2006; Çetin ve Kızılırmak 2012; Köroğlu, 2011; Yarcın, 2007) ve seyahat acentelerinin ürün tanıtımından çok alışveriş yapılmasına önem vermeleri (İlhan ve Soybalı, 2018; Yenipınar, Bak ve Çapar, 2014) gibi sorunlar sebebiyle oldukça zor tarafları olan mesleklerdendir. Bunların yanı sıra mesleğin uzun çalışma saatleri gerektirmesi (Ababneh, 2017; Köroğlu, 2012; Köroğlu, Şahin ve Tetik, 2007), düzensiz bir ev hayatına ve sosyal yaşama sahip olunması (Batman, 2003; Güzel ve Köroğlu, 2015; Güzel vd., 2014; Yazıcıoğlu vd., 2008) ve rol çatışması yaşanması (Mak, Wong ve Chang, 2011) da turist rehberlerinin meslekte yaşadıkları sorunlar arasındadır.

Kadın çalışanların yüklendikleri roller, aile ve meslek hayatlarını sürdürme hususunda kadınların önüne birer engel olarak çıkabilmekte ve mesleki sorunlar yaşamalarına sebep olabilmektedir. Kültürel normlara bağlı olarak oluşan cinsiyet rol kalıpları kadın çalışanları etkilemektedir. Erkek çalışanların, kadın çalışanların biyolojik ve psikolojik nedenleri göz önünde bulundurulduğunda daha başarılı ve güvenilir oldukları yargısı mevcuttur (Durmuş, 2001, s. 79). International Labour Organization [ILO] (2010) tarafından yayınlanan "Ağırlama Endüstrisi ve Turizm Sektöründeki Gelişmeler ve Zorluklar" isimli rapora göre kadın çalışanlar kötü çalışma koşullarına fırsat ve muamele eşitsizliğine, şiddet, sömürü, stres ve cinsel tacize maruz kalmaktadır. Rapor ayrıca kadın çalışanlara erkek çalışanlara oranla daha az ücret ödendiğini ancak bazı ülkelerde cinsiyete dayalı ayrımcı uygulamalara ilişkin mücadele amaçlı önlemler alındığını da belirtmiştir.

Kadın işgücüne yönelik yaklaşımlarda, ev ve aileye ilişkin sorumluluklar kadınların görevleri olarak tanımlanmakta ve bu ataerkil yansıma işgücü piyasalarında da kabul görmektedir. Bu durum kadın çalışanları erkek çalışanlara göre dezavantajlı konuma düşürmektedir (Dalkıranoğlu ve Çetinel, 2008, s. 293). Bu bağlamda iş ile ilgili değerlendirme yeteneklere veya iş performansına göre değil bu ayrıma göre yapılmaktadır (Guttek, Cohen ve Tsui, 1996, s. 791). Kadınların iş yaşamındaki karşılaşmış oldukları sorunların kadınların taşımış oldukları özelliklerden, sosyo-kültürel ve ekonomik yapıdan ya da çalışılan iş kolundan kaynaklanmaktadır (Demirkol, Fidan ve Pelit, 2004, s. 71). Kadın turist rehberlerinin karşılaşmış oldukları cinsiyet temelli sorunlar, kadınların toplumsal yaşam içerisinde üstlendiği rolleri zedeleyebilen hassas konular niteliğinde ortaya çıkabilmektedir (Erkol Bayram, İpar, Keskin ve Ak, 2018, s. 459).

Dolayısıyla kadın turist rehberleri iş ve aile sorumlulukları sebebiyle rol çatışması yaşamaktadır (Avcıkurt, 2017: 105).

İnsana yakışır işlerin güvence altına alınması çalışanların kendileri, aileleri ve toplumları için daha fazla ümit vaat eden gelecekler oluşturmalarını mümkün kılmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma, hem kadınların hem de erkeklerin katkısı ile sağlanmaktadır (Baum, 2013, s. 1). Toplumsal olarak inşa edilmiş cinsiyet rolleri, erkek ve kadın arasındaki biyolojik farklılıklar ile bunların iş dünyasında nasıl etkileşimde buldukları bu çalışmanın özünü oluşturmaktadır. Kadın turist rehberlerinin meslekte karşılaştıkları sorunların belirlenmesi ve bu doğrultuda uygulamaya dönük öneriler sunulmasıyla, çalışmanın kadın turist rehberlerinin sundukları rehberlik hizmetinin kalitesinin artmasına yardımcı olması, mevcut sorunların belirlenmesi konusunda örnek teşkil etmesi ve yapılacak olan farklı çalışmalara ışık tutması beklenmektedir. Kadın turist rehberlerinin günümüzde de devam eden sorunlarını gündeme getirmek ve farkındalık yaratmak açısından çalışmanın yapılması uygun görülmüştür.

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

İlgili alanyazın incelendiğinde turist rehberliği mesleğinin sorunlarına yönelik yapılan çalışmaların varlığı dikkat çekmektedir. Batman (2003) tarafından Türkiye'deki profesyonel turist rehberlerinin mesleki sorunlarını belirlemeye yönelik bir çalışma yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre turist rehberliği mesleğinin sorunları arasında; uzun süreli seyahatlerin özel yaşamı sınırlaması ve ailevi ilişkileri olumsuz etkilemesi, devamlı iş garantisinin olmayışı, sosyal hakların eksikliği, yorucu olması ve seyahatlerden dolayı kaza riskinin yüksekliği yer almaktadır. Akbulut (2006) tarafından gerçekleştirilen çalışmada Ege Bölgesi'ndeki profesyonel turist rehberlerinin yaşadığı sorunların kaynakları; turist rehberliği eğitiminin yetersiz olması, meslekle ilgili yasal düzenlemeler, kaçak rehberlik, mesleğin özellikleri ve çalışma koşulları, turist rehberlerinin yönettiği gruplar, seyahat işletmeleri, konaklama işletmeleri, meslek odaları ve dernekler, ulaştırma işletmeleri ve müze ve ören yerleri ile ilgili sorunlar olmak üzere kategorilendirilmiştir. Karamustafa ve Çeşmeci (2006) tarafından yapılan çalışmada turist rehberlerinin özellikle şoför ve hediyelik eşya satıcılarıyla sorun yaşadıkları belirlenmiştir. Araştırmanın önemli tespitlerinden biri de turist rehberlerinin büyük çoğunluğunun yaşadığı yönetsel sorunların en fazla seyahat acenteciliği ve tur operatörlüğü, turizm mevzuatı gibi alanlardaki bilgi eksikliğinden kaynaklanmasıdır. Yazıcıoğlu ve diğerleri (2008) tarafından yapılan çalışmada turist rehberlerinin seyahat acenteleri ile parasal sorunlar, sosyal haklar, mesleğin ciddiye alınmaması ve eksik tur programı düzenlenmesi gibi konularda sorun yaşamaktadır. Satıcıların turist gruplarını rahatsız etmesi, konaklama işletmelerinin nitelsiz ve yetersiz personeli de karşılaşılan sorunlar arasındadır. Turist rehberlerinin mesleki sorunlarına ilişkin bulgular mesleğin yorucu olduğuna, sosyal hakların eksikliğine, devamlı iş garantisinin olmamasına, özel hayatın sınırlı olmasına işaret etmektedir. Köroğlu (2011) çalışmasında turist rehberlerinin yaşadıkları sorunları; gelir, çalışma saatleri, mesleğin fiziki güce dayalı olması, mevsimlik bir iş olması, iş güvencesinin olmaması, emekliliğin olmaması veya çok geç olması, ikinci bir iş veya ek bir iş olarak görülmesi ve dışsal faktörlere bağlı olması, kişisel yetersizlik ve rehberlerin sürekli kendilerini yenilemeleri zorunluluğu, rol çatışması, kaçak rehberliğin varlığı, belirli dillerde yoğunlaşılması, çalışma koşullarında standardın oluşturulamaması ve turist rehberliği eğitiminin çok boyutlu yapısı başlıkları altında irdelemiştir. Çetin ve Kızılırmak (2012) tarafından yapılan çalışmada turist rehberliği hizmetleri ile ilgili Türkiye'de mevcut durumun analizi ile kokartlı turist rehberlerinin sorunlarına ve çözüm önerilerine değinilmiştir. Ücretlerin zamanında ve/veya taban uygulamadan ödenmemesi, mesleki denetim eksikliği, kaçak rehberlik faaliyetinin varlığı çalışmada dile getirilen sorunlar arasındadır. Köroğlu (2012) çalışmasında turist rehberlerin çalışma koşullarına ilişkin sorunları; çalışma saatlerinin uzunluğu ve düzensizliği, mesleğin yorucu olması, turist rehberlerinin uzun ve sürekli seyahatleri ile özel günlerde çalışma zorunluluğudur. Güzel ve diğerleri (2014) tarafından yapılan çalışmada turist rehberlerinin algıladıkları mesleki engellerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmacılar sorunların yasal engeller, gelire ilişkin engeller, mesleğe ilişkin engeller, sektöre ilişkin engeller, rehberlere ilişkin engeller, turiste ilişkin engeller olmak üzere altı boyutta var olduğunu ortaya koymuştur. Mesleğe ilişkin engeller boyutunda duygusal olarak yıpratıcı olması, sağlık problemlerinin yaşanması, sezonluk

yoğunlaşmanın fazla olması, özel hayatı olumsuz etkilemesi, turist rehberliğinin bir meslek olarak görülmemesi sorunları yer almaktadır. Tsaur ve Lin (2014) tarafından yapılan çalışmada tur esnasında yaşanan sorunlar tespit edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre turist rehberlerinin tur esnasında yaşadıkları sorunlar arasında turistlerin davranışlarıyla ilgili sorunlar, sektör çalışanları ile ilgili sorunlar, turist rehberi ve turistler arasındaki algısal farklılıklar kaynaklı sorunlar yer almaktadır. Güzel ve Koroğlu (2015) tarafından yapılan çalışmada turist rehberlerinin mesleklerine yönelik pozitif ve negatif yönlü algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmadan elde edilen verilere göre negatif yönlü algılamaların çoğunluğunu düzensiz yaşam tarzının olması ve turist rehberliğinin sezonluk bir iş olması görüşleri oluşturmaktadır. Ababneh (2017) tarafından yapılan çalışmada turist rehberlerinin sorunlarına ilişkin üç ana başlık ortaya çıkarılmıştır. Araştırmada bu sorunlar kurumsal çalışma ortamı, mevsimsellik ve fiziksel ve sosyal sorunlar olarak belirtilirken turist rehberlerinin uzun çalışma saatlerine vurgu yapılmıştır. Güzel ve Şahin (2018) turist rehberlerinin gözünden Türkiye’de yaşanan olumsuz güncel gelişmelerin mesleğe etkileri ve çözüm önerilerine yönelik bir çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırmadan elde edilen verilere göre turist rehberlerinin mesleki sorunlarına yönelik on temel sorun belirlenmiştir. Temel sorunlar, çalışılan gün sayısının azalışı, ekonomik gerileme, işsizlik, var olan yatırımları eritme, dil değiştirme zorunluluğu (yeni bir dil öğrenme, farklı dillerde mesleği icra etme), sektör değiştirme, iş ahlakı yozlaşması, müşteri tipolojisinde değişim, sosyal sorunlar, psikolojik yıpranma olarak ele alınmıştır. Hacıoğlu, Saylan ve Sümbül (2018) tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarına göre meslek kanununun sorunları çözmede yetersiz oluşu, seyahat acenteleriyle ilgili parasal ve sosyal haklar sorunları, personelin niteliksiz oluşu turist rehberlerinin sorunlarının başında gelmektedir. İlhan ve Soybalı (2018) tarafından yapılan çalışmada, araştırmaya katılan turist rehberlerinin seyahat acenteleri tarafından yasaya uyma ve satış konusunda etik davranmamaları için baskı gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Karacaoğlu ve Sert (2018) Kapadokya bölgesinde mesleklerini icra eden turist rehberlerinin sorunlarını belirlemeyi amaçladıkları çalışmada turist rehberlerinin mesleklerine yönelik algıladıkları sorunları dört başlık altında toplamıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre turist rehberlerinin mesleğe yönelik algıladıkları sorunlar arasında çeşitli yasal yetersizlikler ile Kapadokya bölgesinin coğrafi ve işgücü özelliklerinden kaynaklanan sorunlar yer almaktadır. Karakaş (2018) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre turist rehberleri en fazla güvence sorunları, ücret sorunları, yasal sorunlar ve eğitim sorunları ile karşı karşıya kalmaktadır. Ören yerlerindeki güvenlik önlemleri, tur esnasında tesislerin yetersizliği, ulaşım ile ilgili aksamalar, turizm çalışanları ile yaşanan iletişim sorunları ve konaklama işletmelerinde meydana gelen sorunlar gibi sektörel sorunların turist rehberleri tarafından mesleki sorunlara kıyasla daha az önemsendiği araştırmadan elde edilen sonuçlardandır. Pelit ve Katırcıoğlu (2018) tarafından yapılan çalışmada ise turist rehberliği mesleğinde taraflar açısından yaşanan sorunlar turist rehberleri, bağlı buldukları oda, birlik ve federasyon, eğitim kurumları ve değişen turist profili açısından kavramsal olarak değerlendirilmiştir.

Turist rehberliği mesleğinin sorunlarına yönelik yapılan çalışmaların yanı sıra kadın turist rehberlerinin mesleki sorunlarına ilişkin çalışmalar da ilgili alanyazında göze çarpmaktadır. Köroğlu ve diğerleri (2007) tarafından yapılan çalışmada kadın turist rehberlerinin mesleklerini icra ederken aile hayatı ile ilgili sorunlar yaşadıkları ortaya koyulmuştur. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre kadın turist rehberlerinin aile hayatı ile ilgili yaşadıkları sorunlar arasında mesleğin aile hayatını olumsuz etkilemesi, kadın turist rehberlerinin bebekleri ve/veya çocuklarıyla yakından ilgilenememesi, özel günlerde (yılbaşı, bayramlar vb.) çalışma zorunluluğu ve eş/erkek arkadaş tarafından kiskanılmaları yer almaktadır. Zengin ve diğerleri (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmada kadın turist rehberlerinin paylaştıkları engeller arasında cinsel taciz, ailesel sorunlar, bireylerin kaba davranışları ve personel ile ilgili konular bulunmaktadır. Erkol Bayram ve diğerleri (2018) kadın rehberlerin toplumsal rolleri ve çalışma yaşamında karşılaştıkları cinsiyet temelli sorunlar üzerine bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre sorunların temelinde acente ve acente yetkilileriyle yaşanan sorunlar yer almaktadır. Taciz konusu da araştırmanın çarpıcı sonuçları arasındadır.

3. YÖNTEM

Turist ve ev sahibi olunan ülke, bölge, yerel halk ve kültürü arasında bir köprü görevi üstlenen turist rehberleri mesleklerinde birçok sorunla karşı karşıya kalmaktadır. Özellikle kadınların yüklendiği roller, aile ve meslek hayatlarını sürdürmede kadınların önüne birer engel olarak çıkabilmektedir. Buradan hareketle bu çalışmanın amacı, kadın turist rehberlerinin meslekte karşılaştıkları sorunları belirlemek ve sorunların giderilmesi noktasında çözüm önerileri sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada nitel araştırma kapsamında yer alan fenomenoloji (olgubilim) deseni tercih edilmiştir. Bilinen fakat derinlemesine bir anlayışa sahip olunmayan olgu ve durum ve kavramlara odaklanan fenomenoloji deseni (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 69), bireylerin bir olgu veya kavram ile ilgili deneyimlerin ortak anlamını ifade etmektedir. Dolayısıyla bu desende olguyu tüm yönleriyle deneyimlemiş bir gruptan toplanan veriler değerlendirilmektedir (Bal, 2016, s. 26).

3.1. Çalışma Grubu

Fenomenoloji deseninde deneyimler önemli olduğundan araştırma konusu olan olguya ilişkin deneyimi olan bireyler örnekleme oluşturacağından araştırma kapsamında amaçlı örnekleme tercih edilmiştir. Araştırmanın amacı ve yöntemi doğrultusunda çalışma grubunu turist rehberliği mesleğini icra ederken yaşanan sorunları en iyi şekilde aktarabilecek olan T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı belgeli eylemli kadın turist rehberleri oluşturmaktadır. Şubat-Mart 2019 tarihlerinde arasında 32 form elde edilmiş, genel mesleki sorunlar içermesi sebebiyle 9 form değerlendirmeye alınmamıştır.

3.2. Veri Toplama Yöntemi

Araştırmanın verilerini elde etmek amacıyla yarı yapılandırılmış bir soru formu hazırlanmıştır. Elektronik posta vasıtasıyla kadın turist rehberlerine iletilen soru formlarında yaş, medeni durum, mesleki tecrübe ve çalışma şekli gibi demografik soruların yanı sıra aşağıda yer alan üç soruya da yer verilmiştir.

- 1.Meslekte bir kadın olarak karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
- 2.Daha çok kiminle/kimlerle sorun yaşıyorsunuz?
- 3.Sorunların çözümüne yönelik önerileriniz nelerdir?

3.3. Verilerin Analizi

Kadın turist rehberlerinin meslekte karşılaştıkları sorunları belirlemek amacıyla yapılan çalışmada elde edilen verilerin değerlendirilmesine yönelik betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analizde elde edilen veriler belirlenen temalara göre özetlenmekte ve yorumlanmaktadır. “Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma”, “tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi”, “bulguların tanımlanması” ve “bulguların yorumlanması” olmak üzere dört aşamadan oluşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 224).

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan kadın turist rehberlerine yöneltilen açık uçlu sorular ana kategoriler olarak belirlenmiş, verilen cevaplar doğrultusunda oluşturulan kodlar temalarına göre alt kategorileri oluşturmuştur. Daha sonra bu alt kategoriler ana kategorilerin altına yerleştirilmiştir. Kodları kullanan çalışma grubunda yer alan kadın turist rehberleri tablolarda belirtilmiştir. Elde edilen bulgular yorumlanmış; doğrudan alıntılara da bulgularda yer verilmiştir.

4. BULGULAR VE YORUM

Tablo 1’de araştırmanın çalışma grubunu oluşturan kadın turist rehberlerinin yaş, medeni durum, mesleki tecrübe ve çalışma şekline ilişkin demografik özelliklerine yer verilmiştir. Tablo 1’e göre çalışma grubunun çoğunluğu 26-35 yaş aralığında, evli, 5 yıl ve altı mesleki tecrübeye sahip olan ve serbest çalışan rehberlerdir.

Tablo 1. Kadın Rehberlerin Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans Dağılımı

	n	%		n	%
Yaş			Mesleki Tecrübe		
18-25 yaş	2	8,7	5 yıl ve altı	10	43,5
26-35 yaş	13	56,5	6-10 yıl	7	30,4
36-45 yaş	5	21,7	11-20 yıl	5	21,7
46-55 yaş	3	13,0	21 yıl ve üstü	1	4,3
55 yaş ve üzeri	-	-	TOPLAM	23	100
TOPLAM	23	100	Çalışma Şekli		
Medeni Durum			Acenteye Bağlı	3	13,0
Evli	12	52,2	Serbest	20	87,0
Bekâr	11	47,8	TOPLAM	23	100
TOPLAM	23	100			

Tablo 2’de araştırmanın çalışma grubunu oluşturan kadın turist rehberlerinin meslekte karşılaştıkları sorunlara değinilmiştir. Tablo 2 incelendiğinde ilk ana kategori altında “turistlerle yaşanan sorunlar”, “seyahat acenteleriyle yaşanan sorunlar”, “sektör çalışanlarıyla yaşanan sorunlar”, “turun gerçekleşmesinde görev alan elemanlarla yaşanan sorunlar”, “mesleğin yapısıyla ilgili sorunlar”, “kadının doğası gereği yaşanan sorunlar” ve “diğer sorunlar” olmak üzere yedi alt kategori oluşturulmuştur. Elde edilen veriler ışığında kadın turist rehberlerinin özellikle şoförlerle yaşanan anlaşmazlıkları ve geç saatte biten tur sonrası eve ulaşım konusunda yaşanan tedirginlik unsurlarını vurguladıkları tespit edilmiştir. Mesleğin icrası sırasında müdahale edilmesi, savunmasız görülmeleri, tacize uğramaları, iş-aile çatışması yaşamaları da kadın turist rehberlerinin meslekte karşılaştıkları sorunlar arasında yer almaktadır. Bu sorunlar kadın turist rehberleri tarafından şu şekilde ifade edilmektedir: **R10:** “Tur esnasında tura eşlik eden **acente görevlisi/yetkilisinin kadın olduğum için turu yönetemeyeceğimi düşünerek sürekli müdahale etmesi en sık karşılaştığım sorundur...**”, **R8:** “Bir kadın olarak acenteci grup lideri ya da kaptan tarafından sözünün dinlenmesi için hafif kalıyoruz. Bir kadından mı akıl alacağım düşüncesi oluyor.. Herhangi bir açık vermemizde erkeklere oranla daha büyük tepki alıyoruz. Nasıl olsa gücü bana yetmez düşüncesi var. Kaba kuvvetle karşılık veremeyeceğimizden **daha savunmasız görüyorlar.**”, **R9:** “Tur kaptanlarının **sözlü veya sözsüz tacizi.**”, **R20:** “Meslek bir kadın olarak en fazla çalışma saatleri bakımından beni zorluyor. Esnek çalışma saatlerine ayak uydurmak... Bir kadın aynı zamanda bir annedir **özellikle çocuk sahibi olan kadınlar için rehberlik biraz yorucu ve aile ile vakit geçirmeyi nispeten engelleyen bir meslektir.**”

Tablo 2. Kadın Turist Rehberlerinin Meslekte Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Alt Kategori ve Kodlar

Ana Kategori	Alt Kategori	Kodlar	Katılımı
MESLEKTE KARŞILAŞILAN SORUNLAR	Turistlerle Yaşanılan Sorunlar	Erkek turistler tarafından ciddiye alınmamak	R10
		Turistlerin tacizine uğramak	R11
		Gruptaki kadın turistler tarafından kışkırtılmak	R15
		Kişisel ve duygusal sorunları olan mutsuz kadınların erkek rehber hayali ile tura gelmesi ve hayal kırıklığı yaşaması	R15
		Dini ve siyasi görüşlerden kaynaklı bazı tur gruplarının kadın turist rehberi istememesi	R21
	Seyahat Acenteleriyle Yaşanılan Sorunlar	Seyahat acentelerinin kadın turist rehberler konusunda pozitif ayrımcılık yapmaması	R9
		Seyahat acentesi görevlisi tarafından kadın turist rehberlerinin turu yönetmeyeceği düşüncesiyle tura müdahale edilmesi	R10
		İletişime geçilen acente temsilcisinin (erkek) taciz etmesi	R16
		İş paylaşımında cinsiyet ayrımının yapılması	R12
		İş ile ilgili sorunların çözüme kavuşturulmasında kadın turist rehberlerinin düşüncelerine önem verilmemesi	R12
	Sektör Çalışanlarıyla Yaşanılan Sorunlar	Erkek tedarikçilerin (işletmeciler vb.) kadın turist rehberine gereken özenli tavrı göstermemesi	R28
		İletişim içinde olan sektör çalışanlarının cinsel tacizine maruz kalmak	R32
		Görevli personelin cinsiyet nedeniyle yeterli saygı göstermemesi	R3, R11
		Kadınların itiraz edemeyeceği düşüncesiyle görevli personelin eksik hizmet vermesi	R3
		Görevli personelin cinsiyet ayrımı yapması	R3
		Erkek meslektaşların kaba davranışları	R17
	Turun Gerçekleşmesinde Görev Alan Elemanlarla Yaşanılan Sorunlar	Otobüs şoförlerinin yerli yersiz şakalarına maruz kalınması	R3
		Otobüs şoförlerinin kadın turist rehberlerinden emir almak istememesi	R6, R8
		Uzun turlarda şoförlerin yanında oturdukları kadın turist rehberlerinden rahatsız olması	R10
		Araç şoförleri tarafından tacize uğramak	R9, R11
		Şoförlerle anlaşamamak	R14, R26, R28, R29
		Şoförlerin saygısız olması	R30
		Grup liderlerinin kadın turist rehberlerinin sözünü dinlememesi	R8
		Yapılan hataların erkek rehberlere oranla daha az tolere edilmesi	R8
	Mesleğin Yapısıyla İlgili Sorunlar	Geç saatte biten turlardan sonra eve ulaşım konusunda tedirginlik	R1, R5, R6, R29
		Erken ve geç saatlerde ulaşım aracı bulmakta yaşanan sıkıntı	R6, R18
		Çalışma arkadaşları (şoför, tur liderleri vb.) tarafından dikkate alınmamak	R7
		Mesleğin kadına uygun olmadığı algısı	R10
		Düzenli bir ev hayatının olmaması	R11, R20
		Aile hayatı kurmakta zorluk çekmek	R11
		Esnek çalışma saatleri konusunda yaşanan sorun	R20
		Karşılamanın ve turist grubuyla yapılan etkinliklerin (yemek) geç saatlere kadar sürmesi	R20
		Aileyle vakit geçirmeyi etkilemesi	R20
	Uzun çalışma saatleri	R30	
	Kadının Doğası Gereği Yaşanılan Sorunlar	Fiziksel yorgunluğun erkek turist rehberlerine göre daha fazla olması	R23
		Anne rehberler için mesleğin yorucu olması	R20
		Kadın turist rehberlerinin güçsüz görülmesi ve savunmasız olduklarının düşünülmesi (fiziki güç, kaba kuvvet)	R8
	Diğer Sorunlar	Sözlü ve sözsüz cinsel taciz	R8, R23
		Aşağılanmak	R12
		Performansın küçümsenmesi	R12
		Ciddiye alınmamak	R12
		Pozitif ayrımcılığın az olması	R23

Tablo 3'te araştırmanın çalışma grubunu oluşturan kadın turist rehberlerinin meslekte sorun yaşadıkları kişi ve kurumlara ilişkin frekans dağılımı yer almaktadır. Tablo 3 incelendiğinde kadın turist rehberlerinin en çok şoförlerle sorun yaşadıkları görülmüştür. Tablo 3'e göre kadın turist rehberlerinin meslekte sorun yaşadıkları kişi ve kurumlar sırasıyla "şoförler", "seyahat acentesi personeli", "turistler", "yerli turistler", "aile", "grup başkanı", "işletmeler", "kadın turistler", "meslektaşlar", "otel personeli", "restoranlardaki rezervasyon sorumluları", "sektör çalışanları", "taşıma firmaları", "tur liderleri", "Turist Rehberleri Birliği (TUREB)" olmuştur. Kişi ve kurumlarla yaşanan bu sorunlar kadın turist rehberleri tarafından şu şekilde aktarılmaktadır: **R20:** "...Araç kaptanlarının kadın rehberlere karşı biraz daha fazla müdahaleci tutum içinde olduğunu gözlemlene şansım oldu, gerek iyi gerek kötü anlamda. Aşırı yoğun bir program durumunda acente yetkilileri ile de sorunlar yaşanıyor...", **R21:** "Kaptanların bayan rehber ile tur yaparken söylenenleri emir olarak algılamaları ve bayan tarafından yönlendirilmek istememeleri", **R4:** "Aracın kaptanıyla", **R9:** "Turun başında gelen grup başkanı ile. Zaman zaman da tur kaptanı ile.", **R12:** "Araç kaptanları, acente sorunlusu, ailem ile.", **R15:** "Gruptaki kadın katılımcılar ile sorun yaşıyorum. Kısıkanıyorlar büyük ihtimalle ve olmadık sebeplerden sorun çıkarıyorlar...", **R23:** "...hayvanat bahçesi ve akvaryum gibi yoğun yerlerde görevlilerle anlaşamadığımız durumlar oluyor. Hiç çekinmeden tepki gösteriyorlar. Bu durumda otorite anlamında sorunlar yaşanabiliyor."

Tablo 3. Kadın Turist Rehberlerinin Meslekte Sorun Yaşadıkları Kişi ve Kurumlara İlişkin Frekans Dağılımı

	n	%	Katılımcı
Aile	1	2,7	R11
Grup Başkanı	1	2,7	R9
İşletmeler	1	2,7	R28
Kadın Turistler	1	2,7	R15
Meslektaşlar	1	2,7	R12
Otel Personeli	1	2,7	R3
Restoranlardaki Rezervasyon Sorumluları	1	2,7	R3
Sektör Çalışanları	1	2,7	R29
Seyahat Acentesi Personeli	6	16,2	R3, R10, R11, R12, R20, R21
Şoförler	16	43,2	R1, R3, R6, R7, R8, R9, R10, R11, R12, R17, R20, R21, R26, R28, R30, R32
Taşıma Firmaları	1	2,7	R30
Tur Liderleri	1	2,7	R1
Turist Rehberleri Birliği (TUREB)	1	2,7	R30
Turistler	2	5,4	R10, R12
Yerli Turistler	2	5,4	R20, R30
TOPLAM	37	100	

Tablo 4'te araştırmanın çalışma grubunu oluşturan kadın turist rehberlerinin meslekte karşılaştıkları sorunların çözümüne yönelik önerilerine yer verilmiştir. Tablo 4 incelendiğinde ikinci ana kategori altında "seyahat acentelerine yönelik çözüm önerileri", "sektör çalışanlarına yönelik çözüm önerileri", "turun gerçekleşmesinde görev alan elemanlara yönelik çözüm önerileri", "meslektaşlara yönelik çözüm önerileri", "ilgili kurum ve kuruluşlara yönelik çözüm önerileri" ve "diğer kadın rehberlere yönelik çözüm önerileri" olmak üzere altı alt kategori oluşturulmuştur. Öneriler hususunda elde edilen veriler ışığında kadın turist rehberleri özellikle sektör çalışanlarının bilinçlendirilmesi ve eğitilmesi konusu üzerinde durmuşlardır. Bunun dışında iletişim, iş ciddiyeti ve kadına saygı gibi konuları da vurgulamışlardır. Bu öneriler kadın turist rehberleri tarafından şu şekilde ifade edilmektedir: **R3:** "Öncelikle turizm sektöründe yer alan herkese, turizmde kadının yeri konulu bir eğitim verilmeli. Otobüs kaptanları kadın rehberlere nasıl davranacağı konusunda ekstra eğitim almalı ve "kadından mı direktif alacağız?" mantığından bir an önce çıkmaları sağlanmalı", **R18:** "İletişim her şeydir. Sonuçta evet çok farklı insanlarla bir aradayız ama iyi bir diyalogla her şey çözülebilir.", **R32:** "Her şeyin özünde iş ciddiyetinin yer alması gerektiğine inanıyorum. Tur öncesi hazırlık yapması gerekenler sadece rehberler olmamalıdır. Tüm ekip (araç kaptanı, yardımcı rehber, operasyondan sorumlu çalışanlar vb.) birlikte hareket etmelidir. Bu noktada tur düzenleyen seyahat acentesine ciddi işler düşmektedir. Özellikle taşeron firma aracılığıyla sağladıkları ulaşım hizmetini yakından takip etmeli, söz konusu firmalarla anlaşma yaparken genel kurallarını belirtmelidir.", **R23:** "Bence hâlâ toplumda kadının önemi anlaşılmuş değil. Bir erkeği yetiştirenin de kadın olduğu unutulmamalı. Kadın turist rehberleri, kadın olmanın pek çok karmaşasının yanı sıra bir de bu derece

sorumlulukları olan bir mesleği yaparken **erkek meslektaşları tarafından anlayış görmeyi bekliyor.**”, R21: “Cinsiyetçi görüşleri silmeye yönelik çalışmalar yapılmalıdır.”

Tablo 4. Kadın Turist Rehberlerinin Meslekte Karşılaştıkları Sorunların Çözümüne Yönelik Önerilere İlişkin Alt Kategori ve Kodlar

Ana Kategori	Alt Kategori	Kodlar	Katılım
MESLEKTE KARŞILAŞILAN SORUNLARA YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	Seyahat Acentelerine Yönelik Çözüm Önerileri	Seyahat acentalarının şoförlere tur öncesi uyarılarda bulunması	R20
		Kadın turist rehberlerinin annelik rolünün de göz önünde bulundurulması	R20
	Sektör Çalışanlarına Yönelik Çözüm Önerileri	Turizm çalışanlarının empati kurabilmesi	R1, R23
		Turizm çalışanlarının kadın turist rehberlerine daha anlayışlı olması	R1, R23
		Turizm sektöründe kadının yeri konusunda sektör çalışanlarına eğitimlerin verilmesi	R3, R12
		Sektör çalışanlarının meslek öncesi psikolojik analize tabi tutulması	R11
		Sektör çalışanlarının bilinçlendirilmesi ve eğitilmesi	R14, R26, R29
		Kadın turist rehberlerine saygı gösterilmesi	R16
	Turun Gerçekleşmesinde Görev Alan Elemanlara Yönelik Çözüm Önerileri	Şoförlere yönelik olarak daha kapsamlı eğitimlerin yapılması	R3, R7, R17, R30
		İş ciddiyeti sağlanması	R32
	Meslektaşlara Yönelik Çözüm Önerileri	Erkek meslektaşların anlayışlı olması	R23
		Sektörde kadın turist rehberleri arasında dayanışma sağlanması	R12
	İlgili Kurum ve Kuruluşlara Yönelik Çözüm Önerileri	Meslek kanunu kapsamında caydırıcı cezalar konması	R10
		Yasal düzenlemelerin yapılması	R11, R30
		Kadın turist rehberlerine medyada daha fazla yer verilmesi	R10
		Cinsiyet ayrımcılığının önüne geçilmesi için eğitim verilmesi	R21
	Diğer Kadın Rehberlere Yönelik Çözüm Önerileri	Fazla tolerans vermemek	R5
		Sabırlı olmak	R1, R5
		Açık ve net konuşarak ortak yolu bulmak	R6, R18
		Kendinden emin ve mesafeli bir duruş sergilemek	R8

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Odak noktası üretme olan turist rehberleri turizm sektörünün vazgeçilmezleri arasında yer almakla birlikte meydana gelecek herhangi bir olumsuzluktan büyük bir hızla etkilenen meslek gruplarından biridir (Güzel ve Şahin, 2018, s. 442). Bu olumsuzluklar kadın turist rehberlerinin yükledikleri toplumsal roller, aile-meslek hayatlarında daha da artmakta; kadın turist rehberleri mesleklerini icra ederken erkek turist rehberlerine göre daha fazla sorunla karşı karşıya kalmaktadır. Zillinger, Jonasson ve Adolfsson (2012, s. 1) tarafından yapılan çalışmada rehberli tur denilince birçok insanın aklına “sarı şemsiyeli bir kadın”ı takip eden grubun geldiği belirtilmiştir. Kadın turist rehberleri meslekle bu denli bağdaştırılırken yaşadıkları mesleki sorunlar onların hem performanslarını ve verdikleri hizmetin kalitesini olumsuz yönde etkilemekte hem de yaşam standartlarına ve kalitelere zarar vermektedir. Buradan hareketle bu çalışmada kadın turist rehberlerinin meslekte karşılaştıkları sorunlar belirlenmeye ve sorunların giderilmesi noktasında çözüm önerileri sunulmaya çalışılmıştır. İlgili ulusal alanyazın incelendiğinde turist rehberlerinin sorunlarına ilişkin çok sayıda çalışma yapıldığı görülmektedir. Kadın turist rehberlerinin sorunlarına yönelik çalışmaların da varlığı dikkat çekmektedir. Ancak bazı araştırmalar sorunların çözüme kavuşması bakımından belirli aralıklarla tekrarlanması gerektiği savunulmaktadır.

Elde edilen demografik bulgular çalışma grubunun çoğunluğu 26-35 yaş aralığında, evli, beş yıl ve altı mesleki tecrübeye sahip olan ve serbest çalışan rehberler olduğunu göstermektedir. Keşfedici bakış açısını temel alan bu çalışmada kadın turist rehberlerine meslekte karşılaştıkları sorunların neler olduğu, meslekte en fazla kiminle ve/veya hangi kurumla sorun yaşadıkları ve meslekte karşılaştıkları sorunlara yönelik çözüm önerilerinin neler olduğu sorulmuştur.

Araştırmadan elde edilen önemli sonuçlarından biri kadın turist rehberlerinin meslekte karşılaştıkları sorunların başında şoförlerle yaşanan anlaşmazlıklar ve geç saatte biten tur sonrası eve ulaşım konularının gelmesidir. Kadın turist rehberlerine başaramayacakları düşüncesiyle tur esnasında sürekli müdahale edilmektedir. Savunmasız görülmeleri, tacize uğramaları yaşanan sorunlar arasındadır. ILO (2010) tarafından yayınlanan ağırlama endüstrisi ve turizm sektöründeki gelişmeler ve zorluklar isimli raporunda da benzer konuların varlığı dikkat çekmektedir. Aynı zamanda Erkol Bayram ve diğerleri (2018) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları da bu bulguyu destekler niteliktedir. İş-aile çatışması yaşamaları da kadın turist rehberlerinin meslekte karşılaştıkları sorunlar arasında yer almakta ve bu sonuç Batman (2003), Köroğlu ve diğerleri (2007) ve Güzel ve Köroğlu (2015) tarafından yapılan çalışmaların sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Araştırmanın çarpıcı sonuçlarından biri de kadın turist rehberlerinin meslekte en fazla şoförlerle sorun yaşamalarıdır. Araç şoförlerinin kadın turist rehberlerine müdahaleci davrandığı, kadın turist rehberlerinden emir almak istememeleri, kadın turist rehberleri tarafından yönlendirilmek istememeleri elde edilen bulgular arasındadır. Bulgular turist rehberliği mesleğinde kadınların toplumsal rol kalıplarından çıkamadığına işaret etmektedir.

Kadın turist rehberlerine meslekte karşılaştıkları sorunlara yönelik çözüm önerileri sorulduğunda önerilerin odak noktası eğitim olmuştur. Özellikle sektör çalışanlarının eğitilmesi ve bilinçlendirilmesi hususunda öneriler sunan kadın turist rehberleri kadına saygı konusuna da vurgu yapmıştır. Toplumda kadının öneminin anlaşılması gerektiğini savunan kadın turist rehberleri erkek meslektaşlarının da anlayış beklemektedir. Önce meslektaş dayanışmasını savunan kadın turist rehberleri cinsiyetçi görüşleri silmeye yönelik çalışmaların yapılması gerektiğini savunmuştur.

İlgili alanyazın taraması ve elde edilen bulgular ışığında birtakım öneriler sunulmuştur. Kadın turist rehberlerinin meslekte karşılaştıkları sorunları çözmeye ilk yapılacak eylem mesleği icra eden tüm turist rehberlerinin cinsiyet gözetmeksizin aynı amaca hizmet ettiğinin farkına varmasıdır. Öncelikle bu temel sorunun çözülmesi gerekmektedir. Bu bağlamda kadının toplumdaki yeri ve önemini vurgulayan seminerler, konferanslar, eğitim programları düzenlenmeli, sektör paydaşları ve çalışanları bu konuda bilgilendirilmelidir. Kültür ve Turizm Bakanlığı, İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri, Turist Rehberleri Birliği (TUREB) ve Türkiye’de örgütlenmiş 13 meslek odası işbirliği ve protokolü ile bu eğitim programları tüm ülkede gerçekleştirilmeli, kamuoyunun dikkati çekilmelidir.

Turizm sektörünün genel yapısında değişikliğe gidilmelidir. Kadın istihdamı ile ilgili sorun sektörün temel problemlerinden biridir. Turizm sektörünün hemen her iş kolunda kadın çalışanlarla ilgili cinsiyet ayrımcılığı sorunları yaşanmaktadır. İlgili paydaşların bu sorunların temeline inmesi ve sorunu temelden çözmesi gerekmektedir. Bu çözüm önerilerinin yanı sıra şu öneriler de sunulabilir:

- Sunulan öneriler bağlamında kadın turist rehberlerine kendi kişisel gelişimleri için eğitim ve psikolojik destek sunulabilir.
- Meslek hayatında iş-aile dengesini sağlayabilmeleri için kadın turist rehberlerine hizmet içi eğitimler ve seminerler verilebilir.
- Sektöre yeni girecek olan kadın turist rehberlerinin mesleğe önyargılı başlamamaları ve varsa önyargılarının ortadan kalkması için meslekle tanışma seminerleri düzenlenmelidir.
- Kadın turist rehberlerine karşı uygulanan sözlü/sözsüz cinsel tacizin önüne geçmek adına cezai yaptırımlar arttırılabilir.
- İş-aile çatışmasının önüne geçilebilmesi için özellikle seyahat acentesine bağlı olarak çalışan kadın turist rehberlerine düşük sezonda ücretli/ücretsiz izinler verilmelidir.
- Kadın turist rehberlerinin meslek odaları yönetimlerinde ve/veya kararlara katılımlarda bulunması teşvik edilmelidir.
- Kadın turist rehberleri mesleklerini icra ederken kendilerini tam anlamıyla işe vermeleri için çocuk kreşleri hizmeti sağlanabilir.
- Veri analizine dâhil edilmeyen formlarda kadın turist rehberlerinin, meslekte kadınlara özgü herhangi bir sorunla karşılaşmadıkları ifade edilmiştir. Bu durum meslekte bir kadın olarak sorun yaşayan turist rehberlerinin bu sorunları açacağı konusunda ümit vermektedir. Turist rehberliği alanında başarılarla imza atmış olan kadın turist rehberleri başarı hikâyelerini anlatmak ve örnek olmak amaçlı söyleşiler gerçekleştirilebilir.
- Kadın turist rehberleri bazı konularda önlemlerini kendileri almalı, sektör çalışanlarına karşı mesafeli bir duruş sergilemelilerdir.

Turist Rehberleri Birliği (2019) tarafından yayınlanan güncel verilere göre Türkiye’de kadın turist rehberi sayısı 3.581’dir. Ancak 2.148 ülkesel, 199 bölgesel olmak üzere 2.347 kadın turist rehberi eylemli turist rehberi olarak meslek hayatını sürdürmektedir. Bu sayı ülkedeki toplam turist rehberi sayısı düşünöldüğünde oldukça azdır. Eylemsiz olan kadın turist rehberlerinin mesleklerini icra etmemelerinin arkasında yatan sebepler araştırılmalı, bir kadın olarak meslekte yaşadıkları sorunlar nedeniyle mi eylemsiz olup olmadıkları belirlenmelidir. Ülkede turist rehberliği alanındaki en çok dile getirilen sorunlar arasında rehber sayısının yetersiz oluşu yer almaktadır. Mevcut sorunlara çözüm bulunduğunda öncelikle eylemsiz olan kadın turist rehberleri mesleğe kazandırılmalı, kadın istihdamı arttırılmalı ve kadına meslekte itibar kazandırılmalıdır.

Gelecekte konu ile ilgili yapılacak çalışmalara bir örnek olarak kadın turist rehberlerinin sorunlarına yönelik hem turist rehberlerine hem turistlere hem de sektör paydaşlarına yönelik bir çalışma yapılarak elde edilen bilgiler doğrultusunda bir karşılaştırmalı analiz yapılması verilebilir. Araştırmanın çalışma grubu arttırılarak tekrarlanabilir. Yapılan bu çalışmanın hem ilgili alanyazına hem de sektöre fayda sağlayacağı düşünölmektedir. Konu ile ilgili çalışmaların sayısının artması dikkat çekmek ve farkındalık yaratmak açısından önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Ababneh, A. (2017). Tourist guides and job related problems, analysis and evidence from Jordan. *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism*, 18(2), 200-217.
- Akbulut, O. (2006). Ege bölgesindeki profesyonel turist rehberlerinin mesleki sorunları ve çözüm önerilerine yönelik bir araştırma (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Ap, J. ve Wong, K. (2001). Case study on tour guiding: Professionalism, issues and problems. *Tourism Management*, 22, 551-563.
- Avcıkurt, C. (2017). *Turizm Sosyolojisi: Genel ve Yapısal Yaklaşım. (Güncellenmiş 5. Baskı)*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Bal, H. (2016). *Nitel Araştırma Yöntem Ve Teknikleri (Uygulamalı/Örneklî)*. İstanbul: Sentez Yayıncılık.
- Batman, O. (2003). Türkiye’de profesyonel turist rehberlerinin mesleki sorunlarına yönelik bir araştırma. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 115-132.
- Baum, T. (2013). *International Perspectives on Women and Work in Hotels, Catering and Tourism*. Geneva: International Labour Organization.
- Çetin, G. ve Kızılırmak, İ. (2012). Türk turizmde kokartlı turist rehberlerin mevcut durumunun analizi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(2), 307-318.
- Çolakoğlu, O. E., Efendi, E. ve Epik, F. (2014). *Tur Yönetimi ve Turist Rehberliği*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Dalkırançoğlu, T. ve Çetinel, F. G. (2008). Konaklama işletmelerinde kadın ve erkek yöneticilerin cinsiyet ayrımcılığına karşı tutumlarının karşılaştırılması. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(1), 277-297.
- Demirkol, Ş., Fidan, F. ve Pelit, E. (2004). Turizm sektöründeki bayan işgörenlerin karşılaştıkları sorunlar ve otel işletmelerinde bir uygulama. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(8), 71-88.
- Doğan, H., Üngüren, E. ve Dönmez Kesgin, D. (2010). Meslek ve aile yaşamı ilişkisi: Profesyonel turist rehberlerine yönelik bir araştırma. *Journal of Yaşar University*, 20(5), 3430-3442.
- Durmuş, A. E. (2001). Kadın ve erkek yöneticilerin liderlik davranışları arasındaki farklar (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Erkol Bayram, G., İpar, M. S., Keskin, M. ve Ak, S. (2018). Kadın Rehberlerin Toplumsal Roller ve Çalışma Yaşamında Karşılaştıkları Cinsiyet Temelli Sorunlar. N. Hacıoğlu, C. Avcıkurt, A. Kılıç ve H. Ulusoy Yıldırım, (Ed.), *Turist Rehberliği Üzerine Güncel Araştırmalar içinde (456-467)*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Guttek, B. A., Cohen, A. G. ve Tsui, A. (1996). Reactions to perceived sex discrimination. *Human Relations*, 49(6), 791-813.
- Güzel, F. Ö., Atilla Gök, G. ve Büyüker İşler, D. (2013). Duygusal emek ve işten ayrılma niyeti ilişkisi: Turist rehberleri üzerinde bir araştırma. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 10(3), 107-123.
- Güzel, F. Ö. ve Köroğlu, Ö. (2015). Turist rehberlerinin mesleklerine yönelik pozitif ve negatif yönlü algılarının içerik analizi yöntemi ile belirlenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 16(1), 155-174.
- Güzel, Ö. ve Şahin, İ. (2018). Turist Rehberlerinin Bakış Açısıyla Türkiye’de Yaşanan Olumsuz Güncel Gelişmelerin Mesleğe Etkileri ve Çözüm Önerileri. N. Hacıoğlu, C. Avcıkurt, A. Kılıç ve H. Ulusoy Yıldırım, (Ed.), *Turist Rehberliği Üzerine Güncel Araştırmalar içinde (427-445)*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Güzel, F. Ö., Türker, A. ve Şahin, İ. (2014). Profesyonel turist rehberlerinin algıladıkları mesleki engelleri belirlemeye yönelik bir araştırma. *Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*, 2(2), 179-180.

- Hacıoğlu, N., Saylan, U. ve Sümbül, G. (2018). Türkiye'deki Profesyonel Turist Rehberlerinin Sorunları ve Çözüm Önerilerine Yönelik Bir Araştırma. N. Hacıoğlu, C. Avcıkurt, A. Kılıç ve H. Ulusoy Yıldırım, (Ed.), Turist Rehberliği Üzerine Güncel Araştırmalar içinde (446-455). Ankara: Detay Yayıncılık.
- International Labour Organization [ILO]. (23–24 November 2010). Developments and Challenges in the Hospitality and tourism sector, Issues Paper for Discussion at the Global Dialogue Forum for the Hotels, Catering, Tourism Sector, Geneva.
- İlhan, Y. ve Soybalı, H. H. (2018). Turist rehberlerinin mesleki sorunları üzerine bir araştırma. Turist Rehberliği Dergisi, 1(1), 13-23.
- Karacaoğlu, S. ve Sert, A. N. (2018). Turist rehberlerinin mesleki sorunları üzerine bir araştırma: Kapadokya örneği. Journal of Tourism and Gastronomy Studies, 6(3), 81-99.
- Karakaş, B. (2018). Turist rehberlerinin mesleki sorunları ve çözüm önerileri: İstanbul örneği (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- Karamustafa, K. ve Çeşmeci, N. (2006). Paket tur operasyonunda turist rehberlerinin karşılaştıkları yönetsel sorunlar üzerine bir araştırma. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 17(1), 70-86.
- Köroğlu, Ö. (2011). İş doyumunu ve motivasyon düzeylerini etkileyen faktörlerin performansla ilişkisi: Turist rehberleri üzerine bir araştırma (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- Köroğlu, Ö. (2012). İçsel ve dışsal iş doyum düzeyleri ile genel iş doyum düzeyi arasındaki ilişkinin belirlenmesi: Turist rehberleri üzerinde bir araştırma. Doğuş Üniversitesi Dergisi, 13(2), 275-289.
- Köroğlu, Ö. ve Avcıkurt, C. (2014). Turist rehberlerinin motivasyonu ile performansı arasındaki ilişkinin belirlenmesi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 39, 45-60.
- Köroğlu, Ö., Şahin, S. ve Tetik, N. (2007, Eylül). Turizm sektöründe bayan çalışanların sorunları: Bayan profesyonel turist rehberlerinin karşılaştıkları sorunları belirlemeye yönelik sınırlı bir örneklem üzerinde araştırma. Sakarya Üniversitesi Karasu Meslek Yüksekokulu I. Ulusal Türkiye Turizmi Kongresi Bildiri Kitabı, Ankara: Detay Yayıncılık, 719-739.
- Mak, A. H., Wong, K. K. ve Chang, R. C. (2011). Critical issues affecting the service quality and professionalism of the tour guides in Hong Kong and Macau. Tourism Management, 32(6), 1442-1452.
- Pelit, E. ve Katircioğlu, E. (2018). Turist rehberliği mesleğinde taraflar açısından yaşanan sorunlar üzerine bir değerlendirme. Turist Rehberliği Dergisi, 1(2), 74-94.
- Tsaur, S. H. ve Lin, W. R. (2014). Hassles of Tour Leaders. Tourism Management, 45, 28-38.
- Turist Rehberleri Birliği [TUREB]. (2019). Rehber İstatistikleri, Kadın-Erkek Turist Rehberleri Sayıları. Erişim Tarihi 24 Haziran 2019, <http://tureb.org.tr/tr/RehberIstatistik/>
- Wong, J. Y. ve Wang, C. H. (2009). Emotional labor of the tour leaders: An exploratory study. Tourism Management, 30(2), 249-259.
- Yarcan, Ş. (2007). Profesyonel turist rehberliğinde mesleki etik üzerine kavramsal bir değerlendirme. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 18(1), 33-44.
- Yazıcıoğlu, İ., Tokmak, C. ve Uzun, S. (2008). Turist rehberlerinin rehberlik mesleğine bakışı. Üniversite ve Toplum Dergisi, 8(2), 1-19.
- Yenipınar, U., Bak, E. ve Çapar, G. (2014). Turist rehberliği meslek kanununun, meslek örgütleri ve öğretim elemanlarının bakış açısı ile değerlendirilmesi. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11(2), 86-114.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. (8. Tıpkı Basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. (10. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zengin, B., Eker, N. ve Erkol Bayram, G. (2017). Turist rehberliği meslek kanununun profesyonel turist rehberlerince değerlendirilmesi. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 14(2), 142-156.
- Zengin, B., Erkol, G. ve Eker, N. (2014, Kasım). Rehberlik mesleğinde bir engel olarak cinsiyet ayrımcılığı: Bayan turist rehberleri üzerine bir araştırma. 15. Ulusal Turizm Kongresi Bildiri Kitabı, Gazi Üniversitesi, Ankara: Nobel Yayıncılık, 1144-1159.
- Zillinger, M., Jonasson, M. ve Adolfsson, P. (2012). Guided tours and tourism. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 12(1), 1-7.